MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tal-31 ta' Lulju, 2009

Rikors Numru. 23/2009

Peter Montebello

vs

L-Avukat Generali u ghal kull interess li jista' jkollha Fenech Plant Hire Limited (C6017)

Il-Qorti:

Rat ir-rikors pprezentat minn Peter Montebello li in forza tieghu, wara li ppremetta illi:

Dan huwa rikors kostituzzjonali fejn l-esponent qieghed jillamenta nuqqas ta' smiegh xieraq a tenur ta' l-Artiklu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali u l-Artiklu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta fil-kawza avviz numru 354/06

SM deciza finalment mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fit-13 ta' Marzu 2009 fl-ismijiet 'Fenech Plant Hire Limited vs. Peter Montebello', kopja tas-sentenza hawn esebita Dok. A.

Essenzjalment il-lanjanza tal-esponenti hija illi huwa kien ta diversi eccezzjonijiet fosthom preliminarjament il-preskrizzjoni u mbaghad l-eccezzjoni tal-pagament; illi f'dan id-dawl, kemm l-Ewwel Qorti kif ukoll il-Qorti tal-Appell iddecidew finalment l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni u minghajr ma tqieset l-eccezzjoni tal-esponent dwar il-pagament laqghat it-talbiet fil-mertu; din il-pozizzjoni giet addottata mill-Ewwel Qorti u replikata mill-Qorti tal-Appell wara li fir-rikors tal-Appell gie senjalat b'mod car illi l-esponent kellu provi fuq il-mertu u talab li jikkontesta l-mertu;

In-narrattiva tibda' meta quddiem il-Qorti tal-Magistrati fl-udjenza tas-26 ta' Frar iz-zewg partijiet iddikkjaraw li ma kellhomx aktar provi fuq l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni, gew skambjati noti iffokati unikament fuq l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni u l-Ewwel Qorti iddecidiet mhux biss billi cahdet l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni izda' wkoll li laqghet it-talba bil-mertu, meta ma' kien hemm xejn x'jindika illi l-Qorti kellha tippronunzja ruha fil-mertu ghaliex fil-fehma tal-esponent dikjarazzjoni illi m'hemmx izjed provi fuq il-preskrizzjoni m'ghandha qatt twassal ghall-konkluzjoni, ladarba hemm eccezzjonijiet ohrajn illi m'hemmx provi fuq l-eccezzjonijiet l-ohrajn; il-kuntest, wiehed irid jarah fid-dawl illi inghatat mhux biss eccezzjoni wahda izda' diversi eccezzjonijiet li skond kull intendiment procedurali kellha tigi ittrattata u mhux injorata. Dan il-fatt gie senjalat lill-Qorti ta' l-Appell fir-rikors ta' l-Appell partikolarment fl-aggravju disgha (9) u minkejja dan kollu, il-Qorti ta' l-Appell baqghet ma qisitx l-eccezzjonijiet fil-mertu anke jekk qieset l-aggravji;

Ghalhekk il-kuntest u s-sottofond hija illi t-tieni eccezzjoni fir-risposta tal-esponent ghar-Rikors promotur fejn inghad illi *"l-esponent jghid li sa fejn jaf hu ma ghandu jaghti xejn lis-socjeta' attrici. L-ahhar negozju li sar bejniethom kien snin ilu u jinsab imhallas"* qatt ma giet ikkunsidrata u dan

in-nuqqas jikkostitwixxi ic-cahda ta’ smiegh xieraq. Dan id-difett gie senjalat lilll-Qorti tal-Appell u l-Qorti tal-Appell, kif inghad, ma tghatx rimedju;

L-esponent qieghed jesebixxi ircevuti Dok. B, C, D u Cheque mill-image print-out ta’ dak iz-zmien Mid-Med Bank Limited li juri pagamenti lis-socjeta’ attrici. Ir-raguni illi dawn qatt ma’ gew prodotti fil-mertu kien semplicement ghaliex il-partijiet kienu qeghdin jittrattaw l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni u allura ma kienx waqtha; minn trattazzjoni ta’ eccezzjoni ta’ preskrizzjoni ma hemm ebda principju jew logika li jindika li l-mertu ghandu jigi deciz. Dan huwa l-intendiment komuni tal-prattika fil-Qrati;

Dan kollu qed jinghad biex jintwera’ l-punt illi l-esponent eccepixxa l-pagament u dan il-punt qatt ma’ gie ikkunsidrat mill-Qorti;

L-esponent ghalhekk gie imcahhad mill-opportunita’ li jaghmel skrutinju u jikkontesta il-prova fil-mertu meta effettivament kien ta eccezzjoni fil-mertu. L-esponent bl-ebda’ mod ma’ irrinunzja ghall-eccezzjoni tal-pagament. Dan in-nuqqas fil-procedura imur kontra id-dover tal-Qorti li tezamina kull eccezzjoni u kull punt imqajjem kif ukoll kontra kull principju ta’ avversarjalita’ u smigh xieraq insistu fl-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea u l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni.

Talab lil din il-Qorti joghogbha (1) tiddikkjara u tiddeciedi illi l-procedura fil-kawza fuq imsemmija tivvjola d-dipost ta’ l-Artiklu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali u l-Artiklu 39 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta in kwnatu gie negat lilu smigh xieraq u (2) taghti kull rimedju u direttiva opportuna li l-Qorti jidrilha xieraq.

Rat ir-risposta tas-socjeta’ intimata Fenech Plant Hire Limited li in forza taghha eccepiet illi:

L-esponenti ghadha kemm giet notifikata bir-rikors kostituzzjonali tar-rikorrenti li ghalih qed issir din ir-risposta. Illi s-sentenzi li r-rikorrenti Montebello qed

jipprova jimpunja huma korretti u s-sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Appell ghandha tigi konfermata u t-talbiet tar-rikorrenti, kontenuti fir-rikors kostituzzjonali tieghu, ghandhom jigu michuda kontra tieghu bl-ispejjes.

Ir-rikorrenti ma hux korrett f'dak li qed jissottometti ghall-konsiderazzjoni ta' din il-Qorti, u cioe li la l-Ewwel Qorti u lanqas l-Qorti tal-Appell ma qiesu l-eccezzjoni tieghu tal-pagament, u b'hekk gew vjolati l-Artiklu 6 ta' Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali u l-artiklu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Fil-paragrafu [2] tar-rikors tieghu ir-rikorrenti qed jallega illi "din il-pozizzjoni (li z-zewg qrati iddecidew il-kawza minghajr ma qiesu l-eccezzjoni dwar il-pagament) giet addottata mill-Ewwel Qorti u replikata mill-Qorti tal-Appell wara li fir-rikors tal-Appell gie senjalat b'mod car illi l-esponenti kellu provi fuq il-mertu u talab li jikkontesta l-mertu". Inoltre fil-paragrafu [3] tal-istess rikors, l-istess rikorrenti jallega illi "n-narrattiva tibda' meta quddiem il-Qorti tal-Magistrati fl-udjenza tas-26 ta' Frar iz-zewg partijiet iddikkjaraw li ma kellhomx aktar provi fuq l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni…"

Fuq iz-zewg allegazzjonijiet ir-rikorrenti huwa fattwalment inkorrett.

Jigi rilevat illi kif ghandu jirrizulta mill-atti tal-process, sa fejn taf l-esponenti d-dokumenti esibiti mir-rikorrenti mar-rokors promotur qatt ma gew esibiti fl-atti tal-kawza – almenu l-esponenti qatt ma inghataw ebda kopja taghhom fil-kors tas-smigh tal-kawza. Mhux biss izda kif ukoll sejjer jirrizulta mill-atti tal-process fis-seduta tal-5 ta' Dicembru 2007 il-kawza giet differita ghas-seduta tal-26 ta' Frar 2008 ghall-provi tal-konvenut u ghall-kontro-ezami. Ma intqal xejn izjed u ma gie redatt xejn izjed f'dik is-seduta oltre minn daqshekk.

Fis-seduta tal-26 ta' Frar 2008 wara li z-zewg avukati ddikkjaraw li ma kellhomx provi aktar x'jipproducu, il-Qorti laqghet it-talba li saret biex it-trattazzjoni finali ssir b'mod

skritt u ghalhekk ivverbalizzat hekk: *"Tikkoncedi lir-rappresentant legali tal-konvenut sal-25 ta' April 2008 u lir-rappresentant legali tal-attur sal-25 ta' Gunju 2008 ghar-risposta bil-visto tal-kontro-parti u l-kawza differita ghat-22 ta' Ottubru ghas-sentenza fuq it-talba tas-socjeta' attrici."*

F'dan il-verbal ma gie b'ebda mod kwalifkat illi s-sentenza kellha tkun limitata fuq il-punti tal-preskrizzjoni, kif qed jissottometti r-rikorrent. Il-kawza thalliet ghas-sentenza "fuq it-talba tas-socjeta attrici" u la darba d-diretturi tas-socjeta attrici kienu xehdu fuq l-aspetti kollha tal-kawza u l-konvenut (rikorrenti f'dawn il-proceduri) kellu kull opportunita' li jixhed u attwalment xehed ukoll dwar l-aspetti kollha tal-kawza, izda kien ghazel li jillimita ruhu, meta ghamel is-sottomissjonijiet tieghu, fuq l-aspett tal-preskrizzjoni biss, dik hija haga tieghu u ma ghandhiex tippregudika lill-intimat esponenti u tibbenefika lir-rikorrenti b'xi mod.

Jinghad ukoll illi meta wiehed ihares lejn il-process ta' din il-kawza, jirrizulta wkoll illi meta kienu xehdu l-partijiet, f'kors tal-gbir tal-kawza, qatt ma inqalghet xi kontroversja dwar l-ammont reklamat mis-socjeta intimata (attrici f'dik il-kawza) jew illi l-ammont reklamat minnha mhux dovut ghax il-merkanzija ma inghatatx kollha, jew ghax kien hemm fiha xi difetti, jew ghax kien sar xi pagament. Ir-rappresentanti tas-socjeta esponenti xehdu dwar kollox u jekk ikollu jigi ritenut li r-rikorrenti ghazel li ma jixhidx dwar il-kont, meta xehed, ghax ipprefera jissofferma ruhu fuq il-punt tal-preskrizzjoni, allura dik hija affari tieghu u ma jistax igibha bhala ilment kontra l-Ewwel Onorabbli Qorti u l-Onorabbli Qorti tal-Appell.

Huwa risaput illi r-rikorrenti (konvenut f'dawk il-proceduri) kellu kull dritt li jitlob li jissofferma ruhu dwar l-eccezzjonijiet ulterjuri tieghu (tal-preskrizzjoni) izda dan ma ghamlux. Lanqas ma hemm xi ordni tal-Qorti jew xi verbal li dan kellu jsir. Allura mhux gust li huwa jissolleva dan l-ilment quddiem din l-Onorabbli Qorti.

Jinghad ukoll lli z-zewg eccezzjonijiet moghtija mir-rikorrenti (konvenut fil-proceduri originali) ma jistghux jissussistu fis-sens li wiehed ma jistax jeccepixxi l-preskrizzjoni u simultanjament jeccepixxi wkoll il-pagament ghax il-wahda tinnewtralizza l-ohra. Jekk kien hemm pagament, kif qed jigi issa allegat, mir-rikorrenti lill-intimata, isegwi li ma jistax jippreskrivi ukoll favur tieghu. Jew kien hemm pagament u allura t-talbiet tal-attur ma jistghux jintlaqghu ghax il-pagament ikun lahaq sar jew ittrapassa z-zmien ghall-azzjoni attrici u allura it-talbiet ma jistghux jintlaqghu. Izda li konvenut jilqa' ghat-talbiet attrici biz-zewg eccezzjonijiet, kif jaghmlu dejjem dawn il-Qrati, jikkozzaw ma' xulxin u kwindi, anke fuq dan l-aspett biss, kieku kellu jigi ritenut illi l-Qrati ma tawx kaz tal-eccezzjoni tal-pagament, ghamlu sew ghax iz-zewg eccezzjonijiet ma humiex kompatibbli.

Ghaldaqstant l-esponenti socjeta fil-waqt li taghmel riferenza ghall-atti kollha tal-kawza tissottometti bir-rispett illi r-rikors kostituzzjonali intavolat mill-rikorrenti (konvenut f'dik il-kawza) ghandu jigi michud billi ma inkiser ebda dritt fondamentali tieghu kif sanciti mill-Artiklu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-artiklu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u kwindi ma ghandu jinghata ebda rimedju u direttiva, kif minnu mitlub.

Rat ir-risposta tal-Avukat General li in forza taghha eccepixxa illi:

Preliminarjament ir-rikorrent kien messu utilizza b'mod effikaci r-rimedju ordinarju li kellu ghad-dispozizzjoni tieghu billi talab lill-Qorti ta' l-Appell sabiex tannulla s-sentenza ta' l-ewwel Qorti ai termini ta' l-artikolu 790 tal-Kap. 12 li jipprovdi illi:

790. "Meta quddiem qorti fi grad ta' appell tingieb 'il quddiem eccezzjoni tan-nullita` tas-sentenza appellata, dik l-eccezzjoni ma ghandhiex tintlaqa' jekk is-sentenza tkun gusta fis-sustanza taghha, **hlief jekk l-eccezzjoni tkun ibazata fuq** nuqqas ta' gurisdizzjoni jew fuq nuqqas ta' citazzjoni, jew fuq illegittimata` ta' persuna jew fuq li s-sentenza ta' l-ewwel qorti hija *extra petita* jew *ultra petita*

jew fuq **kull difett iehor li jippregudika l-jedd ta' smigh xieraq."** (enfasi ta' l-esponent)

Ghalhekk, skond l-artikolu 790 fuq imsemmi, wiehed jista' jeccepixxi n-nullita` tas-sentenza ghal kull difett li jippregudika l-jedd ta' smigh xieraq, u m'ghandux ghalfejn joqghod jirrikorri ghas-sede Kostituzzjonali sakemm il-Qorti ta' l-Appell ma tkunx irrespingiet tali eccezzjoni ta' nuqqas ta' smigh xieraq, f'liema kaz ikun imbaghad possibli u accettabbli legalment li wiehed jaghzel li jipprocedi ulterjorment taht il-ligi kostituzzjonali. Dan stante illi s-smigh xieraq huwa element bazilari tal-principji tal-gustizzja naturali, li kull Qorti mistennija thaddem fid-decizjonijiet taghha.

Minnflok, ir-rikorrent ghazel li ma jissollevax aggravji dwar difetti li jippregudikawlu l-jedd ta' smigh xieraq, u li jitlob biss ir-revoka tas-sentenza in kwistjoni u jressaq aggravji ohrajn, cioe` bazikament illi:
i) l-ewwel Qorti malament interpretat il-fatti illi kien hemm xi interruzzjoni tal-preskrizzjoni jew ammissjoni da parti tar-rikorrent, u f'kull kaz, il-konflittwalita` fil-provi ma kellhiex twassal ghall-affermazzjoni ta' l-allegata interruzzjoni, u,
ii) li l-ewwel Qorti ma ghamletx sew meta iddecidiet ukoll il-mertu tat-talba atttrici ghaliex il-kwistjoni devoluta lilha f'dak il-mument anterjuri ghad-decizjoni kienet wahda limitata ghall-punt tal-preskrizzjoni.

<u>Appell minn appell</u>

2. Illi inoltre u bla pregudizzju ghas-suespost, dan ir-rikors ma jimmeritax li jigi akkolt stante illi jikkostitwixxi tentattiv ta' appell min appell, u kif gie ritenut mill-Qorti Ewropeja l-funzjoni taghha m'hijiex dik li terga' tezamina kwistjonijiet li jkunu diga` gew ezawriti mill-Qrati ta' Prima u Sekonda Istanza. Altrimenti l-Qorti Ewropeja, u allura anki l-Qrati Kostituzzjonali tal-pajjiz li jkun, jispiccaw jaqdu funzjoni illegittima ta' Qrati tat-Tieni u t-Tielet Appell.
Illi bazikament l-aggravji sollevati quddiem il-Qorti ta' l-Appell huma l-istess 'aggravji' li ghandha quddiemha din il-Qorti, hlief li r-rikorrent ipprova jikkamuffahom b'dehra

kostituzzjonali. Aggravju minhom kien jinvolvi purament kwistjoni ta’ interpretazzjoni ta’ fatti mentri l-iehor kien jirrigwarda l-apprezzament li ghamlet l-ewwel Qorti tal-procedura li kellha tigi segwita. Iz-zewg aggravji gew decizi mill-Qorti u issa r-rikorrent irid jerga’ jittanta jiftah il-kwistjoni.

<u>Ilment vag li ma jidhirx li jirrizulta gustifikat ai termini ta’ l-Art. 6 tal-Konvenzjoni.</u>

3. Illi inoltre r-rikorrent ma jistax ihalli l-ilment tieghu daqstant vag, izda ghandu jispecifika taht liema kap ta’ l-Artikolu 6 qieghed jintesta din l-azzjoni. Bil-mod kif tressaq ir-rikors, l-esponent qed ikun kostrett li jaqta’ x’inhi n-natura preciza ta’ l-ilment tar-rikorrent.

Illi l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropea jistipula illi “Fid-decizjoni tad-drittijiet civili u ta’ l-obbligi tieghu jew ta’ xi akkuza kriminali kontra tieghu, kulhadd huwa intitolat ghas-smigh imparzjali u pubbliku fi zmien ragonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b’ligi. Is-sentenza ghandha tinghat pubblikament.”

Illi fil-kaz in ezami, ir-rikorrent hassu aggravat bis-sentenza tal-ewwel Qorti u ezercita d-dritt tieghu li jappella. Is-smigh li nghata kien pubbliku u z-zewg sentenzi nghataw fi zmien ragonevoli minn zewg Qrati li ma hemmx dubju dwar l-indipendenza u l-imparzjalita` taghhom per se`.

Jifdal l-element ta’ l-imparzjalita` tas-smigh. L-esponent ma irriskontra ebda parzjalita` fl-imgieba taz-zewg gudikanti. Jekk ir-rikorrent ma qabilx mal-mod kif dawn mexxew il-kawza, dan mhu xejn gdid – il-hin kollu tisma’ klijenti jilmentaw mill-andament ta’ kawzi.

<u>Ilment infondat fil-fatt u fid-dritt</u>

4. Illi inoltre l-ilment tar-rikorrent li l-ewwel u t-tieni qorti ma tawx importanza lill-eccezzjonijiet sollevati minnu huwa bla bazi fill-fatt u fid-dritt. L-ewwel Qorti qieset illi mill-provi migjuba kien jidher li r-rikorrent kellu jhallas l-

ammont dovut. Huwa minnu li r-rikorrent semma fir-risposta tieghu li sa fejn jaf hu ma kellu jaghti xejn lis-socjeta` attrici. Kompla wkoll josserva li l-ahhar negozju kien sar ‘hafna snin ilu’ u kien jinsab imhallas. Imma din l-osservazzjoni ma tantx tista’ titqies li ggorr maghha s-sahha ta’ eccezzjoni`, fid-dawl tal-fatt li matul l-andament tal-kawza irrizulta li n-negozju li ghalih ir-rikorrenti gie mitlub ihallas kien sehh bejn l-1998 u l-1999 u di piu` is-socjeta li kienet qed tirriklama l-hlas kienet baghtet ittra ufficcjali dwar dan fl-2004, liema ittra jidher li baqghet bla twegiba izda giet notifikata lir-rikorrent. Ghalhekk huwa certament inverosimili illi r-rikorrent kien qed jirreferi ghan-negozju in kwistjoni meta semma dwar negozju li kien sehh ‘hafna snin ilu,’ u li l-implikazzjoni ta’ kliemu tidher li hi li tant ilu li sehh li prattikament ma jiftakar xejn aktar dwaru.

Inoltre, fi kwalunkwe kaz l-ewwel Qorti ezaminat il-provi dwar il-preskrizzjoni u ikkonkludiet li kien hemm bizzejjed indikazzjonijiet sabiex tikkonkludi illi “l-verzjoni tas-socjeta rikorrenti tirrizulta li hi aktar verosimili u tirrifletti r-realta` tal-fatti kif evolvew”, u li r-rikorrent verament ma kienx effettwa l-pagament mitlub minnu. Kif inhu maghruf, l-apprezzament tal-provi hija funzjoni riservata esklussivament ghall-Qrati ta’ l-iStat, u l-Qorti Ewropea konsistentement tiddeklina milli terga’ tinterpreta l-provi fil-kazijiet imressqa quddiemha, u dan b’mod l-aktar spikkat f’kazijiet civili.

Inoltre, bla pregudizzju ghas-suespost, li kieku verament ir-rikorrent kien konvint u ried ikun konvincenti li l-ammont mitlub kien proprju dak li hu kien hallas, huwa kien jipprezenta tali ‘eccezzjoni’ fil-bidu nett tar-risposta tieghu, u wiehed ma jridx jinsa illi r-rikorrent inghata l-opportunita’ li jaghmel mhux wahda izda zewg risposti. Fit-tieni risposta pero`, illi huwa talab li jaghmel wara li kien seta’ jiccara aktar il-kontenut ta’ l-avviz attrici, huwa ghazel li jiffokka biss fuq tliet alternattivi ta’ preskrizzjoni minnflok kompla jelabora dwar il-hlas li suppost effettwa. Il che igieghel lil min jahseb li tali eccezzjoni (sic) ta’ hlas kienet intiza li sservi ta’ paraventu u xejn aktar.

Illi l-ewwel Qorti kienet f'pozizzjoni li tiddeciedi l-kawza interament billi, kif irrimarkat il-Qorti ta' l-Appell infisha, il-provi migjuba mill-partijiet ma kienux limitati biss ghall-preskrizzjoni izda kienu jolqtu wkoll il-mertu. U kif wiehed seta' jara, l-vertenza li tat lok ghal din il-kawza kienet pjuttost wahda li tinvolvi l-iccarar tal-fatti konnessi ma' l-allegat negozju li sehh bejn il-partijiet, u ma kienetx tirrikjedi wisq aktar minn hekk sabiex il-qorti setghet tasal ghal decizjoni fil-mertu.

Illi l-ewwel Qorti, ghalkemm fid-decizjoni taghha esprimiet b'mod pjuttost energetiku in-nuqqas ta' qbil taghha mad-difiza li kien qed jaddotta r-rikorrent, ma jistghax jinghad illi iffavuriet lil xi wahda mill-partijiet. It-tnejn inghataw opportunita` ugwali li jressqu l-provi, u t-tnejn inghataw cans li jaghmlu nota ta' osservazzjonijiet.

Illi hekk ukoll, fil-fazi ta' l-appell, il-gudikant stabbilixxa liema kienu l-aggravji ta' l-appellant u mexa fuqhom. L-aggravji ma kienux jinkludu l-fatt li d-dejn ma kienx dovut ghax kien attwalment gie imhallas. Ukoll, il-Qorti ta' l-Appell – gustament fl-opinjoni ta' l-esponent – ma ippermettietx li r-rikorrent iressaq provi dwar l-allegat hlas, u dan billi
i) tali hlas ma kienx imqajjem b'mod car bhala wiehed mill-aggravji, u, aktar minn hekk
ii) illi r-rikorrent kellu kull opportunita' li jressaq tali prova quddiem l-ewwel Qorti, kemm ghax a) min-natura taghha kienet prova li mesha giet esebita fil-bidu tal-proceduri, anki ghal skopijiet ta' ekonomija tal-gudizzju u b) billi fi kwalunkwe kaz kif diga' ntqal il-provi li attwalment tressqu mill-partijiet kienu jkopru kemm aspetti procedurali kif ukoll il-mertu tal-kaz.

Ghaldaqstant l-esponent jitlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirrespingi r-rikors odjern bl-ispejjez.

Rat l-atti tal-kawza fl-ismijiet 'Fenech Plant Hire Limited vs Peter Montebello (Rikors nru. 354/06) deciza finalment mill-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fit-13 ta' Marzu, 2009;

Semghet lid-difensuri tal-partjiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat,

Illi f'din il-kawza r-rikorrent qed jilmenta mill-fatt li fil-kawza li nfethet kontra tieghu mis-socjeta' intimata Fenech Plant Hire Ltd. ma nghatax smiegh xieraq ghax, skond hu, wara li l-partijiet ressqu provi u l-kawza thalliet ghas-sentenza fuq l-eccezzjoni ulterjuri tal-preskrizzjoni, l-Qorti tal-Magistrati (Malta), fis-sentenza taghha tal-22 ta' Ottubru, 2008, mhux biss cahdet l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni, izda, fl-istess sentenza, iddecidiet ukoll il-meritu billi akkoljiet it-talba tas-socjeta' allura attrici, u dan minghajr ma qieset l-eccezzjoni tieghu li hu ma kellu jaghti xejn lis-socjeta' allura attrici peress li kollox kien imhallas (eccezzjoni tal-pagament). L-appell tieghu fejn anke ressaq dan l-ilment, gie michud b'sentenza moghtija mill-Onorabbli Qorti ta' l-Appell (Sede Inferjuri) fit-13 ta' Marzu, 2009.

Illi qabel ma jigi ttrattat il-meritu tal-lanjanza rikorrenti, tajjeb li fil-qosor, jigi traccjat l-iter tal-kawza quddiem il-qrati ordinarji mitluba jittrataw it-talba tas-socjeta' Fenech Plant Hire Ltd. fl-atti tar-rikors/avviz numru 354/06.

F'dik il-kawza is-socjeta' indikata talbet il-hlas tas-somma ta' Lm 3,321.96 rapprezentanti l-prezz ta' merkanzija mibjugha u konsenjata lir-rikorrent odjern. Dan eccepixxa (i) in-nullita' tal-avviz peress li kien formulat b'mod vag u (ii) il-pagament. Irrizerva ukoll illi jeccepixxi ulterjerment meta s-socjeta' attrici ticcara it-talba taghha. Eventwalment Peter Montebello ressaq risposta ulterjuri li permess taghha, minghajr preggudizzju ghall-ewwel eccezzjoni tan-nullita eccepixxa il-preskrizzjoni ta' hmistax-il xahar, ta' sentejn, u dik ta' hames snin. Wara li l-partijiet resqu provi, da parti tas-socjeta' allura attrici, anke fuq il-mertu, il-kawza thalliet "ghas-sentenza fuq it-talba tas-socjeta' attrici". Sussegwentement, il-Qorti tal-

Magistrati (Malta) tat is-sentenza taghha billi cahdet l-eccezzjoni dwar in-nullita tar-rikors/avviz, u wara li cahdet ukoll kull eccezzjoni ta' preskrizzjoni kif ulterjorment sollevata, ghaddiet biex tilqa it-talba tas-socjeta' allura attrici u kkundannat lill-konvenut ihallas is-somma ta' Lm3,321.96 (illum €7,738.09) kif mitluba.

Peter Montebello ressaq appell mis-sentenza u fost affarijiet ohra, issolleva n-nullita tas-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) peress li dik il-Qorti ddecidiet ukoll il-meritu tat-talba attrici mentri l-kwistjoni devoluta lilha f'dak il-mument anterjuri ghad-decizjoni kienet wahda limitata ghall-punt tal-preskrizzjoni. L-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri), cahdet dan l-oggravju wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

"Kwantu ghat-tieni motiv ta' aggravju huwa opportun li jigi qabel xejn osservat illi l-kawza giet iddifferita ghas-sentenza <u>fuq it-talba tas-socjeta' attrici</u>. Huwa veru illi kienu qed jigu trattati mill-partijiet d-difizi tal-konvenut fuq il-bazi tal-preskrizzjonijiet minnu sottoposti. Daqstant iehor pero' hu minnhu wkoll illi l-provi prodotti ma kienux ristretti ghal daqshekk biss. Dan hu sew evidenti mit-traskrizzjonijiet tax-xhieda in atti. Fuq kollox, imbaghad, ma jidherx li a tempo debito f'dik l-istess udjenza jew sussegwentement ghaliha l-appellanti ssenjala lill-Qorti li kien ghad baqalu provi fil-mertu x'jipproduci jew, almenu, ipprotesta ghar-redazzjoni ta' dak il-verbal b'dik id-dikjarazzjoni. Jikkonsegwi, allura, illi jekk dak il-verbal kien qed jattesta l-attivita processwali kompjuta f'dak il-mument, mhux ghal din il-Qorti li tiddisputah jew, ukoll, tinjorah. Konsegwentment, anke dan it-tieni aggravju qed jitqies infondat."

Ir-rikorrent issa qieghed iressaq l-istess ilment ghall-konsiderazzjoni ta' din il-Qorti fil-gurisdizzjoni taghha kostituzzjonali.

Din il-Qorti, pero', ma tarax li ghandha tilqa l-ilment tar-rikorrent. Fl-ewwel lok, kif qalet l-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri), ma jirrizultax li hu minnu li l-kawza kienet giet differita ghas-sentenza fuq l-eccezzjonijiet ta'

preskrizzjoni, ghax mill-atti jirrizulta car li l-kawza thalliet ghas-sentenza fuq it-talba attrici, jigifieri fuq il-mertu kollu tal-kawza. Ir-rikorrent konvenut f'dawk il-proceduri, kien prezenti ghas-seduta fejn gie registrat dak il-verbal trante il-mandatarju tieghu, u dan ma oggezzjonax dwar il-mod ta' kif gie redatt il-verbal. L-anqas sussegwenti ghall dik l-udjenza ma r-rikorrenti oggezzjona ghall-mod ta' redazzjoni tal-verbal u ma ressaq ebda rikors biex jigbed l-attenzjoni tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) ghall-kwalifikazzjoni li ppretenda kellha ssir fil-verbal. Id-dritt ta' smiegh xieraq ma jfissirx li min, a tempo vergine, ikollu okkazzjoni jirrimedja ghal xi allegat nuqqas izda jonqos milli jizufruwixxi mill-okkazzjoni, jkollu dritt <u>ulterjuri</u> li jilmenta li nkisirlu xi dritt fondamentali tieghu. Persuna ma tistax tinjora l-ordnijiet tal-Qorti jew tittraskura li ssegwi dak li jigi verbalizzat in atti, u wara tippretendi li sar xi zball li affettwa l-kaz taghha quddiem dik il-Qorti, (ara, bhala rifless fuq dan il-punt, il-kawza "<u>Vassallo vs Bondin</u>" deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-5 ta' Dicembru, 2001). Jekk ghall xi allegat zball parti f'kawza jkollha rimedju li jkun vjabbli u effettiv, izda ma tutilizahx, ma tistax wara tilmenta minn xi nuqqas. Rimedji in konnessjoni mad-drittijiet fundamentali tal-bniedem huma marbuta ma nuqqas tal-istat li b'xi mod, jipprovdi rimedju (ara "<u>A & J Hili ta' Miema Ltd vs Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Mizjud</u>", deciza mill-Onorabbli Qorti Kostituzzjonali fis-7 ta' Frar, 2005), u mhux man-nuqqas ta' parti li ssegwi attentivament il-procedura u dak li jkun qed issehh fil-kawza.

Oltre dan, ir-rikorrent odjern lanqas ma jista jilmenta li hu ma kellux opportunita' iressaq il-provi tieghu in sosten tal-eccezzjoni tieghu tal-pagament peress li quddiem il-Qorti tal-Magestrati (Malta), hu kellu kull opportunita jixhed u jressaq il-provi tieghu. Kien biss f'dawn il-proceduri quddiem din il-Qorti li r-rikorrent ipprezenta kopja ta' ircevuti biex, skond hu, jsostni l-allegazzjoni tieghu ta' pagament, u dan meta skond l-artikolu 158(4) tal-Kodici tal-Organizzazzjoni u Procedura Civil, dawn id-dokumenti kellhom jigu pprezentati "<u>flimkien</u> mar-risposta guramentata". Jekk ir-rikorrent naqas li jsegwi din ir-regola ta' procedura, ma jistax wara jilmenta li ma kellux

opportunita’ jressaq il-provi tieghu. L-artikolu 145 tal-istess Kodici in oltre jaghti lir-rikorrent, fil-kwalita tieghu ta’ appellant mis-sentenza tal-ewwel Qorti, li jipprezenta flimkien mar-rikors tal-appel tieghu, id-dokumenti li jsahhu t-talbiet tieghu, pero’, id-dokumenti pprezentati issa f’dawn il-proceduri baqghu ma gewx ipprezentati ghall-kunsidirazzjoni tal-Qorti tal-Appell, u dan wkoll huwa nuqqas da parti tar-rikorrenti li ghalih ma jaghtix l-istat u lanqas ma tahti l-parti l-ohra.

Apparti dan kollu, meta r-rikorrent ipprezenta eccezzjoni ulterjuri (fejn eccepixxa l-preskrizzjoni) hu espressament ghamel dan “minghajr pregjudizzju ghall-ewwel eccezzjoni tan-nullita`” u ma ghamel ebda riserva fir-rigward tat-tieni eccezzjoni, dik tal-pagament. Generalment, eccezzjoni ulterjuri, sakemm tkun kompatibbli mal-eccezzjonijiet ohra, titqies dejjem li tkun saret minghajr pregjudizzju ghall-eccezzjonijiet l-ohra li jkunu gew sollevati precedentement, pero`, meta originarjament ikunu gew sollevati zewg eccezzjonijiet, u mal-eccezzjoni ulterjuri isir riserva espressa ghall-wahda biss minn dawk l-eccezzjonijiet, dak li jkun jista in bona fede jifhem li l-konvenut ma jkunx qed jinsisti fuq l-eccezzjoni l-ohra, specjalment meta dak li jkun ma jkunx insista mal-Qorti u gab ghall-attenzjoni taghha l-htiega li hu jressaq provi fir-rigward.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mir-rikors tar-rikorrenti billi tichad it-talbiet tieghu, bl-ispejjez kollha kontra tieghu.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------